

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΗΘΙΚΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΕΣ 8 – 9

Εί δὴ πᾶσα ἐπιστήμη οὕτω τὸ ἔργον εὖ ἐπιτελεῖ, πρὸς τὸ μέσον βλέπουσα καὶ εἰς τοῦτο ἄγουσα τὰ ἔργα (ὅθεν εἰώθασιν ἐπιλέγειν τοῖς εὖ ἔχουσιν ἔργοις ὅτι οὐτ' ἀφελεῖν ἔστιν οὔτε προσθεῖναι, ὡς τῆς μὲν ὑπερβολῆς καὶ τῆς ἐλλείψεως φθειρούσης τὸ εὖ, τῆς δὲ μεσότητος σωζούσης, οἱ δ' ἀγαθοὶ τεχνῖται, ὡς λέγομεν, πρὸς τοῦτο βλέποντες ἐργάζονται), ἢ δ' ἀρετὴ πάσης τέχνης ἀκριβεστέρα καὶ ἀμείνων ἔστιν ὥσπερ καὶ ἡ φύσις, τοῦ μέσου ἂν εἴη στοχαστική. Λέγω δὲ τὴν ἠθικὴν. αὕτη γὰρ ἔστι περὶ πάθη καὶ πράξεις, ἐν δὲ τούτοις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον.

Οἶον καὶ φοβηθῆναι καὶ θαρρῆσαι καὶ ὀργισθῆναι καὶ ἐλεῆσαι καὶ ὄλως ἠσθῆναι καὶ λυπηθῆναι ἔστι καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον, καὶ ἀμφοτέρωθεν οὐκ εὖ. τὸ δ' ὅτε δεῖ καὶ ἐφ' οἷς καὶ πρὸς οὓς καὶ οὗ ἕνεκα καὶ ὡς δεῖ, μέσον τε καὶ ἄριστον, ὅπερ ἐστὶ τῆς ἀρετῆς. Ὅμοιως δὲ περὶ τὰς πράξεις ἔστιν ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις καὶ τὸ μέσον. Ἡ δ' ἀρετὴ περὶ πάθη καὶ πράξεις ἐστίν, ἐν οἷς ἢ μὲν ὑπερβολὴ ἀμαρτάνεται καὶ ψέγεται καὶ ἡ ἔλλειψις, τὸ δὲ μέσον ἐπαινεῖται καὶ κατορθοῦται. ταῦτα δ' ἄμφω τῆς ἀρετῆς. Μεσότης τις ἄρα ἐστὶν ἡ ἀρετὴ, στοχαστικὴ γὰρ οὕσα τοῦ μέσου.

Παρατηρήσεις

- 1) i. Ποια εἶναι ἡ παρενθετικὴ ἀναφορὰ τοῦ Ἀριστοτέλη που στηρίζει νοηματικὰ τὴν ἀποψη ὅτι ἡ τέχνη ἐπιδιώκει τὴ μεσότητα;
ii. Να χαρακτηρίσετε καθεμία ἀπὸ τὶς παρακάτω προτάσεις Σωστὴ ἢ Λανθασμένη:
α) Ἐπιστήμη καὶ τέχνη δὲν ἔχουν ὡς ὅροι τὸ ἴδιο σημασιολογικὸ περιεχόμενον.
β) Ἡ χρῆσις τῆς δυνατικῆς ευκτικῆς υποδηλώνει οριστικοποίησις τοῦ συμπεράσματος.
γ) Ἡ ἠθικὴ ἀρετὴ ἀναφέρεται στο νοῦ καὶ παραπέμπει στὴ θεωρητικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.
δ) Τὸ «ἄριστον» ἀποτελεῖ μεσότητα καὶ ὄχι ἀκρότητα καθὼς δε βρίσκεται στὴν ὑπερβολή.
ε) Ὁ Ἀριστοτέλης ἀναφέρει παραδείγματα πράξεων ὅπου ἐπισημαίνεται ἡ ὑπερβολή, ἡ ἐλλείψις καὶ τὸ μέσον καὶ πρέπει νὰ πληροῦνται οἱ ἴδιες προϋποθέσεις με ἐκείνες τῶν συναισθημάτων.
- 2) i. Σύμφωνα με τὸ β' κείμενον νὰ διατυπώσετε τὴ δομὴ τοῦ συλλογισμοῦ τοῦ Ἀριστοτέλη που ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀρετὴ ἔχει ὡς στόχον τὴ μεσότητα.
ii. Νὰ σχολιάσετε τὴ διατύπωση τοῦ συμπεράσματος καὶ στὰ δύο κείμενα.
- 3) Νὰ σχολιαστοῦν οἱ λέξεις – φράσεις : «δεῖ», «μέσον τε καὶ ἄριστον», «ψέγεται», «ἐπαινεῖται».
- 4) i. Νὰ βρεῖτε καὶ ἀπὸ τὰ δύο κείμενα λέξεις ετυμολογικὰ συγγενεῖς με τὶς παρακάτω : παρετυμολογία, λιποθυμία, εἰρήνη, ἠδύποτον, ἀρθρωσις
ii. Για καθεμία ἀπὸ τὶς ἐπόμενες λέξεις νὰ γράψετε μίαν πρόταση στὰ Νέα Ἑλληνικά ὅπου ἡ ἴδια λέξις σε οποιαδήποτε μορφή της θὰ χρησιμοποιεῖται με διαφορετικὴ σημασία

από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: «ἐπιλέγειν», «ἐπιστήμη», «ἀγαθοί», «κατορθοῦται».

- 5) Να γράψετε δίπλα στο κεφαλαίο γράμμα καθεμίας από τις προτάσεις της Στήλης Α τον αριθμό της σωστής πρότασης της Στήλης Β.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
Α. Όταν ο Αριστοτέλης πέθανε στη Χαλκίδα ήταν τότε το τρίτο έτος	1. της εκατοστής δέκατης πρώτης Ολυμπιάδας 2. της εκατοστής δέκατης τρίτης Ολυμπιάδας 3. της εκατοστής δέκατης τέταρτης Ολυμπιάδας
Β. Δεκαεφτά χρονών ήταν ο γιος του Ασκληπιάδη Νικόμαχου όταν έφτασε στην Αθήνα	1. το 367 π.Χ. 2. το 366 π.Χ. 3. το 368 π.Χ.
Γ. Όταν ο Θεόφραστος ίδρυσε σχολή που θα πρόβαλλε τις διδασκαλίες του Αριστοτέλη αυτή πήρε το όνομα	1. Λύκειο 2. Περίπατος 3. Ακαδημία
Δ. «ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων» είχε υποστηρίξει	1. ο Δημόκριτος 2. ο Ηράκλειτος 3. ο Πρωταγόρας
Ε. Οι αρετές που περιγράφουν το χαρακτήρα του ανθρώπου ανήκουν στο	1. ἄλογον μέρος της ψυχής 2. λόγον ἔχον μέρος της ψυχής 3. ἄλογον και στο λόγον ἔχον μέρος της ψυχής

- 6) Ο Σοφοκλής παρουσιάζει την Αντιγόνη να οδηγείται στην υπόγεια φυλακή της, στο τέταρτο επεισόδιο της ομώνυμης τραγωδίας, να απευθύνει τελευταίο χαιρετισμό στους συμπολίτες της ψάλλοντας μαζί με τον Χορό ένα θρηνητικό τραγούδι (κομμός). Μέσα σ' αυτή την ατμόσφαιρα ο Κορυφαίος σε μια αποστροφή του προς την ηρωίδα λέει: «Σκαρφάλωσες στην κορυφή του θράσου και στον απρόσιτο της Δίκης θρόνο, παιδί μου, παραπάτησες». Να εντοπίσετε τα κοινά στοιχεία μεταξύ των απόψεων του Αριστοτέλη για τη «μεσότητα» την «έλλειψη» και την «υπερβολή» και της μομφής που επιρρίπτει ο Κορυφαίος στην κόρη του Οιδίποδα.

ΓΘ1, ΓΘ΄

Ο Περί του στεφάνου, το αριστούργημα του Δημοσθένη, είναι μια γενική έκθεση της δράσης του ως δημόσιου άνδρα, ως απάντηση στο ρήτορα Αισχίνη . Το παρόν απόσπασμα αναφέρεται στη παιδεία που έλαβε ο ρήτορας και τη γενικότερη πολιτική του δράση εν αντιθέσει προς το ρήτορα Αισχίνη.

Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν, Αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν ὅσα χρή τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν, ἐξελθόντι δ' ἐκ παίδων ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτ' ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι, ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσελθεῖν ἔδοξέ μοι, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' ἐλέσθαι ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος καὶ ὑπ' ἄλλων Ἑλλήνων πολλῶν πολλακίς ἐστεφανῶσθαι, καὶ μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλὰ γ' ἦν ἂ προειλόμην, ἐπιχειρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτη συμβεβίωκα τύχη, καὶ πόλλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἰπεῖν περὶ αὐτῆς παραλείπω, φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τιν' ἐν οἷς σεμνύνομαι. σὺ δ' ὁ σεμνὸς ἀνὴρ καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους σκόπει πρὸς ταύτην ποία τινὶ κέχρησαι τύχη, δι' ἣν παῖς μὲν ὢν μετὰ πολλῆς τῆς ἐνδείας ἐτράφη, ἅμα τῷ πατρὶ πρὸς τῷ διδασκαλεῖῳ προσεδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων καὶ τὰ βάθρα σπογγίζων καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέτου τάξιν, οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων, ἀνὴρ δὲ γενόμενος τῇ μητρὶ τελούση τὰς βίβλους ἀνεγίνωσκες καὶ τᾶλλα συνεσκευοῦ, τὴν μὲν νύκτα νεβρίζων καὶ κρατηρίζων καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ καὶ τοῖς πιτύροις.

1. Να μεταφράσετε το κείμενο από την αρχή έως ... ἐστεφανῶσθαι.
2. Τι είδους παιδεία έλαβε ο Δημοσθένης και ποιες δράσεις ανέλαβε , όταν πια μεγάλωσε;
3. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους ακόλουθους, υπογραμμισμένους, εμπρόθετους προσδιορισμούς: καὶ ἔχειν ὅσα χρή τὸν μηδὲν αἰσχρὸν

ποιήσοντα δι' ἔνδειαν, ἐξελθόντι δ' ἐκ παίδων ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτ' ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι, ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσελθεῖν ἔδοξέ μοι, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' ἐλέσθαι ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος καὶ ὑπ' ἄλλων Ἑλλήνων πολλῶν πολλακίς ἐστεφανῶσθαι...

4. Να εξαρτήσετε ἀπὸ το <<Δημοσθένης λέγει>> τὴν ἀκόλουθη περίοδο λόγου: ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτη συμβεβίωκα τύχη.
5. Να ἀναγνωρίσετε τὸ συντακτικὸ ρόλο τῶν ἀκόλουθων, υπογραμμισμένων ἀπαρεμφάτων: Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν, Αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄντι φοιτῶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν, ἐξελθόντι δ' ἐκ παίδων ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτ' ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι, ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσελθεῖν ἔδοξέ μοι, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' ἐλέσθαι ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος καὶ ὑπ' ἄλλων Ἑλλήνων πολλῶν πολλακίς ἐστεφανῶσθαι..
6. Να δώσετε γιὰ τοὺς ἀκόλουθους ρηματικούς τύπους τὸ β' ἐνικὸ προστακτικὴς τοῦ ἰδίου χρόνου καὶ τῆς ἰδίας φωνῆς: ὑπῆρξεν, ἐξελθόντι, πράττειν, εἰσφέρειν, ἐστεφανῶσθαι, προειλόμην, ἐτράφη.
7. Να δώσετε τὴν κλητικὴ ἐνικὸ τῶν οὐσιαστικῶν καὶ κατόπιν νὰ τα ταξινομήσετε κατὰ τὴν κλίση τους: παιδὶ, τὰ διδασκαλεῖα, ἔνδειαν, τῇ πόλει, πολιτεύμαθ', τῆς πατρίδος, Ἑλλήνων, τύχη, ἀνὴρ, τῷ πατρὶ, τὰ βάθρα, οἰκέτου, τάξιν, τῇ μητρὶ, τὰς βίβλους, τὴν νύκτα, τῷ πηλῷ.
8. Να γράψετε γιὰ τὰ ἀκόλουθα ἐπίθετα τὸν υπερθετικὸ βαθμὸ τοῦ ἐπιρρήματος: αἰσχρὸν, χρήσιμον, σεμνὸς, ἐλευθέρου, μέλαν.

ΓΘ2

Θουκυδίδου Ιστορία

Οι Πελοποννήσιοι εξεστράτευσαν ενάντια στις Πλαταιές και πρεσβεία των κατοίκων έσπευσε να μιλήσει στο στρατηγό και ηγέτη τους, Αρχίδαμο.

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἄττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ ἐπὶ Πλάταιαν· ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηώσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθύς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε· « Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων ὧν ἐστέ, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Πausanίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος ἐλευθέρωσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ζυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης ἢ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ ἱερὰ Διὶ ἐλευθερίῳ καὶ ζυγκαλέσας πάντας τοὺς ζυμμάχους ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ζυμμάχους κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τάναντία δρᾶτε· ...»

Θουκυδίδου Ιστορία

καθίζω τόν στρατόν: στρατοπεδεύω

ἔμελλε δηώσειν: ἐπρόκειτο να καταστρέψει

ζυναίρομαι: αναλαμβάνω κάτι με άλλον

ἀπεδίδου: Παρατατικός του ρήματος ἀποδίδωμι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Να αποδώσετε το ακόλουθο απόσπασμα σε δόκιμο Νεοελληνικό λόγο:
Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους... ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες..
2. Τι ἔκανε ο Πausanίας ὅπως διακρίνουμε ἀπό τον παραπάνω λόγο ἀπό τον λόγο των Πλαταιέων;

3. α) Να αναγνωρίσετε τη συντακτική λειτουργία των ακόλουθων υπογραμμισμένων εμπρόθετων προσδιορισμών: Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ ἐπὶ Πλάταιαν. ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηώσειν τὴν γῆν. Πausanίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος ἐλευθέρωσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων
- β) Να αναγνωρίσετε το συντακτικό ρόλο των υπογραμμισμένων λέξεων: ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηώσειν τὴν γῆν· καὶ ξυγκαλέσας πάντα τοὺς ξυμμάχους ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν
- γ) Να εξαρτήσετε την ακόλουθη περίοδο λόγου από το «Θουκυδίδης ἐγίνωσκε»: οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ ἐπὶ Πλάταιαν.
- δ) Να αναλύσετε σε αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση την υπογραμμισμένη μετοχή: Πausanίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος ἐλευθέρωσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων.... ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν.
4. Να δώσετε για τα ακόλουθα το β' ενικό προστακτικής του ίδιου χρόνου και φωνής: ἐπιγιγνομένου, ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν, πέμψαντες, ἐστέ.
5. Να δώσετε για τα επόμενα ουσιαστικά την λιδια πτώση του αντίθετου αριθμού και κατόπιν να τα ταξινομήσετε ανάλογα με την κλίση τους: Τοῦ θέρους, οἱ ξύμμαχοι, βασιλεύς, . τὸν στρατὸν, πατέρων, Ἑλλήνων, τὸν κίνδυνον , τῆς μάχης, τῆ ἀγορᾶ, πόλιν, δύναμιν, . ἀρετῆς, προθυμίας , τοῖς κινδύνοις.
6. ἔχοντας, στρατεῦσαι: Να δώσετε το γ' πληθυντικό όλων των εγκλίσεων του ίδιου χρόνου και της ίδιας φωνής για καθέναν από τους δύο τύπους.